Ч. 172 (11.463). Львів, неділя 4. серпня 1929. Оплата почтова уплачена готівкою. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 3 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Гага, 6. серпня.

Берлін, 30. липня 1929.

Позакулісова дипльоматична боротьба за місце зізду великої „ліквідаційної“ конференції уже нарешті скінчилася. Уряди заінтересованих великодержав, передовсім Англії, Франції і Німеччини потребували для цього понад сім тижнів часу, щоби погодитись на місто Гаґу як на осідок зізду. Напротязі сімох тижнів можна було зі сторінок европейської преси довідатися богато дечого цікавого про ґео- і топографію та про всі добрі і лихі сторінки двох десятків европейських міст, що їх по черзі пропоновано та завзято обговорювано, як осідок конференції. Відомий двостих про сім міст, які сперечалися за честь бути місцем походження Гомера, можна би спарафразувати в деякому відношенні й до проектованої оце конференції: яких двацять міст сперечалося за честь бути ґрунтом, на якому мала бути переведена „велика ліквідація війни“. Та честь припала зрештою Газі, резиденційному місті Голяндії. Підчас завзятої суперечки над місцем зізду, шановні дипльомати неначе би забули, що час не стоїть і якщо репараційний плян Юнґа має справді ввійти 1. вересня в силу, то наради над технічною і політичною стороною переходу від пляну Доза до пляну Юнґа, мусять розпочатися щонайменше на початку серпня. Пани дипльомати спамяталися трохи запізно і тому то нині скрізь метушня та гарячка, спантеличені „квартирієри“ бігають від кількох днів по Газі та околицях і шукають для своїх делеґацій помешкань. Це справа зовсім не така легка, дарма, що Гаґа має 409.000 мешканців та є одним із найбільше культурних міст Европи.

Знавці справи передбачують, що на конференцію прибуде яких 2.500 безпосередньо заінтересованих політиків, експертів, технічних службовиків і журналістів, не вчислюючи сюди неминучих т. зв. „паркетових гостей“, що все стягаються там, де заповідається яканебудь сензація і де їх, розуміється, — найменше потрібно. Все це, зрештою, дуже вибаглива публика, її чимбудь не збудеш і тому голяндці мають зі своїми доволі несподіваними гістьми немалий клопіт. Пороаміщували їх, як знали найкраще, частину закватировано у близькому модному літнищі Шевенінґен, частину в Дельфт, зрештою „ліквідатори“ війни заняли в Газі всі свобідні готелі. Щойно потім виявилося цілком несподівано, що ні в однім із тих трьох місцевостей немає для конференції відповідно великої салі на пленарні засідання. Таким чином пленарні засідання будуть відбуватися правдоподібно в Ротердамі, на превелику радість всіх автомобілістів і гаґських „таксі“ — і на злість всім репортерам. Ось так, це буде в деякій мірі „літаюча конференція“. А вже найбільше клопоту мають голяндці — журналістами. З ними недобре зачіпатися. Вже й так, кількасот з них вважало своїм першим обовязком заявити світові (де вони цього не роблять?), що ціла голяндська телефонічна і телеграфічна система нікуди не годиться і що вся тутешня передаточна служба стоїть рішуче „під псом“. Є це, зрештою публичною тайною у всіх державах, що оскільки той чи інший уряд усіх сил докладає, щоби стягнути ту чи іншу конференцію до своєї країни, то завсіди й з правила противиться цьому міністр почт і телеграфів.

Не вважаючи на всю чисельність і сензаційність, конференція втратила в останніх днях дуже богато на актуальности й силі притягання. Уже з чисто зовнішнього, технічного боку „велика ліквідація“ ніяк вдається. Спочатку плановано, що у ній приймуть участь найвидніші провідні европейські політичні голови, а вже обовязково премієр-міністри більшости заінтересованих великодержав. Тимчасом першим занедужав німецький канцлер Герман Мюллер. Мусів піддатися тяжкій операції нирок і це його виключило на довгі місяці від усякої безпосередньої активної співпраці. Потім пішов його слідами Поанкаре. Цей знову має якийсь боляк у шлунку чи щось в тім роді і теж не втече від операції. Якось так складається, неначе би в найбільше рішаючій хвилині, отже на кілька днів перед конференцією, на якій має бути усталений „остаточний“ політичний порядок повоєнної Европи, зрадлива недуга позбавила Поанкаре можливости активно постояти за свою концепцію цілої Европи, себто за політичну систему, за яку він боровся усе своє життя. Те, що мало бути центром і властивою „сензацією“ конференції, боротьба Поанкаре з Мекдональдом за устрій і політичний зміст „нової“ Европи — перестало бути подекуди актуальним. Це тим більше, що і Мекдональд мабуть постійної участи у конференції приймати не буде, з огляду на те, що має дома до полагодження ще й інші біжучі і для британців невідкличні справи, а передовсім справу англьо-американського і англьо-радянського замирення. В останніх днях прийшли ще в додаток внутрішні англійські комплікації, як справа усунення англійськ. високого комісаря для Єгипту Льорда Льойда та льокавт пів міліона англійських робітників.

Таким чином, конференція буде позбавлена найбільше міродатних і рішаючих чинників. Правда, німецький уряд наділив Штреземана дуже далекойдучими повновластями. Французи розвязали проблему наступництва Поанкаре в той спосіб, що Поанкаре уступив, а на становище премієр-міністра покликано Бріяна. Це вже 13 з черги кабінет, в якому Бріян приймає участь. Формально всі повновласти і право вирішування має нині Бріян. Але фактичний стан річи є такий, що Бріян своєї самостійної напрямної для конференції не має і напевно буде йти по маршруті, означеній Поанкаре. Склад „його“ нового кабінету є той саміський, що й за Поанкаре, при тій самій парляментарній констеляції. В Газі буде за ним стояти на кожному кроці тінь великого альзаського адвоката і мабуть ні одно рішення не вийде з його боку, для якого не дав би Поанкаре своєї згоди. Також англійці — Сноуден і Гендерсон будуть часто займати телеграф получення зі Доунінґ Стріт. — в загальному витвориться ще раз ота система запитів у краю яка була така знаменна і така шкідлива напротязі цілої репараційної конференції в Парижі. В тій ситуації ще й досі не можна було усталити порядку дня конференції і змісту нарад. Велика преса переповнена всякими здогадами і комбінаціями про можливість поділу конференції на два чи навіть на три етапи. Одначе дві центральні проблеми мусять бути передебатовані і так чи інакше вирішені: справа приняття пляну Юнґа з боку урядів, як також спосіб переходу від пляну Доза до пляну Юнґа і справа звільнення Надренії. Властиві дебати про заповіджену „ліквідацію війни“ відбудуться за кулісами, дарма, що саме ці дебати є цим разом найважніші і творять осередок зацікавлення усього політичного світа.

З. П.

Боротьба за мир.

Голоси визначних політиків про мир.

Редакція газети „Ное Фрає Прессе“ розписала анкету на тему: чи можна запобігти будучій війні. Тепер публікує вона ряд відповідей визначних державних мужів ріжних держав.

На першому місці опубліковано відповідь Бріяна. Бріян, слушно, чи ні, це вже інша річ, пише, що „Франція більше від кожної іншої країни ненавидить війну й любить мир“. На його думку треба й можна зробити війни в будуччині неможливими. Він дуже оптимістично висловлюється про мирову ролю та значіння Ліги Націй.

Поль Пенлеве, французький міністр війни, теж висловлює переконання, що в будуччині війн не буде. „Усякі труднощі, — каже він, — можна розвязати, не звертаючися за допомогою до війни; чому би держави не мали розвязувати непорозуміння без насильства? Бріян зовсім слушно сказав: „Передумовою мирного полагодження суперечки є переконання, що її можна полагодити мирним шляхом. Це переконання ми повинні якнайбільше скріплювати“.

Американський сенатор Бораг, голова комісії для закордонних справ, пише: „Найкраще зможе витримати нову світову війну, як що це нещастя знову повториться, та нація, яка є господарсько здорова й фінансово сильна, якої населення є задоволене й льояльне і стоїть на висоті щодо здоровля та моралі. На мою думку найтяжчою перешкодою до здійснення світової безпеки є величезні публичні довги, що тяжать на всіх народах землі на дуже довгі часи; далі йдуть все зростаючі податкові тягарі й нарешті творення все нових бюрократій, що дорого коштують і підривають ініціятиву та самопевність“.

Віскот Роберт Сесіль, англійський політик, пише: „Хоч теперішні тенденції закордонної політики деяких держав можуть до певної міри розбуджувати неспокій, одначе я не гадаю, що може загрожувати нова світова війна. На мою думку, чинники, що працюють на встановлення сталого мира між народами, дужчі, ніж ті, що працюють на користь війни“.

Нарешті віскот Елембі, британський фельдмаршал, бувший найвищий комісар в Єгипті, пише: „Поліція й сусіди унеможливлюють боротьбу між особами. Те саме робить Ліга Націй для народів та пакт Кельоґа, який підписали всі держави. Нема конечности хапатися за страшні методи війни; ми знайдемо інші засоби та шляхи для вирівнання суперечок“.

Конґрес Освітних Товариств.

Женева, 27. липня 1929.

В Женеві відкрився 25. липня Інтернаціональний Конгрес „Світового Союзу Освітніх Товариств“. При ньому величезна виставка педагогічних праць і знаряддя та методольогічних зразків усього звіту. Вона займає цілий поверх палати т. зв. **Plain Palais**. В цьому морі предметів в трьох місцях находимо і український матеріял: діточої праці і малюнки української ґімназії (під Прагою) й дитячого захисту в Подєбрадах, ріжні педагогічні українські книжки і діточі.

Навкруги лунають всілякі мови, — панує, як і на усіх конгресах, англійська; ходять представники усяких рас: білої, чорної, жовтої. Велично виступають індуси в білих торбанах на голові, путаючись в довгому убранні, короткими кроками поспішають дві японки, з ласкавим усміхом проходить гарна мусулманка і хапають за очі жіночі та чоловічі вбрання европейських та американських народів.

Кожний учасник конгресу має на грудях стяжку, що показує, якою мовою можна до людини звернутися: блакитна — означає, що фран-

цуською, червона — англійською, жовта — німецькою, біла — есперанто. Трапляються такі особи, що мають стяжки всіх 4-ох кольорів.

В перший день усіх членів витали члени організаційного бюра — а саме проф. Бове (директор Інституту Ж. Ж. Руссо, на якому і лежать головні організаційні обовязки) — і представником м. Женеви. На другий день було вже більш офіційне відкриття конгресу в „Міській Салі", де учасників витали теж урядові представники. Для розваги конгресістів були приклинані члени Музичного Товариства, які грали на національних інструментах і співали народні пісні гірських пастухів. Аж 27.го почались засідання секцій, яких можна нарахувати до 17. На конгресі провідну ролю грають представники Ліги Націй.

Дня 29. липня вввечері було всеточне засідання конгресу, на якому виступали з привітаннями офіційні представники ріжних держав. Англійська мова перемішувалася з французькою. Виступали: Бельгія, Сирія, Естонія, Чехословаччина, Єгипет, Доміньо, Швеція, Китай, Канада, Індія. Найбільше оплесків викликала промова старого індуса і чехословацького професора, особливо при імени президента Масарика. Індус скаржився, що його нарід має мало шкіл, та й в тих вчать не на рідних індуських мовах, а на англійській, він казав за бідність(!!) Індії і благав від европейців симпатії для народів Азії.

Учасників зїхалося вже поверх 2000. Конгрес протягнеться до 4-го серпня.

С. Русова.

Свен Едін про свою експедицію в пустині Ґобі.

„Гамбурґер Нахріхтен" публікують інтервю зі Сведіном Гедіном про його наукову експедицію в пустиню Ґобі. Ця експедиція працює вже два роки й пять місяців, а має тревати ще два роки. В ній бере участь 22 вчених. Зібрано великий археольоґічний матеріял з камяної доби, пороблено ріжні поміри, знайдено кістяки діносаврів.

За океаном.

Свято українців греко-католиків у Канаді.

В неділю 14. липня відбулося в місті Едмонтоні височення нового греко-католицького епископа для українців Канади, о. Василя Ладики. В тому святі взяли участь оба греко-кат. епископи зі Злучених Держав (Константин Богачевський і Василь Такач), архиепископ і епископи римо-кат. обр., багато священиків і маси вірних. Саме свято відбулося так: В год. 9.30 передполуднем був святочний похід всіх епископів та духовенства обох обрядів з палати архиепископа до катедри при 113-ій вулиці. В годині 10-ій зачалася архієрейська Служба Божа, на якій відбулася і консекрація нового епископа. Підчас Служби Божої співав хор едмонтонського „Бояна". В часі самого богослуження були три проповіди в трьох мовах: українській, англійській та французькій. Асиста складалася з 12 діяконів, 20 аколітів та великого числа духовенства. Тогож дня відбувся в готелі Мек Данелд в годині 1.30 сполудня бенкет. Вечером відправлено в українській греко-кат. церкві молебень при співучасти всього духовенства. Опісля в годині 8-ій був знову торжественний похід духовенства та миряи до Народнього Дому, де в годині 8.30 вечір відбулася величава академія в честь нового владики. При кінці варто згадати, що на це свято українці з Вінніпеґу приїхали спеціяльним поїздом.

Український концерт в Дітройті.

Дня 1. липня відбувся на Белл Айл (міський парк на острові) річний концерт української капелі Думка в Дітройті. Хоча була непогода, публики зібралось дуже багато на заповіджений український концерт. Всі продукції випали дуже гарно і хор збирав грімкі оплески. Сольо-співи п. Марії Атаманець здобули рекорд і публика була одушевлена та змушувала її бурею оплесків співати кілька разів додатково. В другій части концерту були танкові пописи учеників школи балетмайстра Василя Авраменка, котрі теж випали дуже красно і здобули загальне признання публики.

Відзначення українця.

На мишигенському університеті в Злучених Державах Америки зложив правничий докторат Іван Яців, син українського емігранта Василя Яціва, родом з села Небилова, калуського повіту. Іван Яців уродився у Вінніпеґу, в Канаді, куди переселилися і жили його батьки. В Канаді кінчив він нижчі і вищі школи й одержав там диплом магістра за працю в англійській мові

про українське письменство й історію. Спеціялізувався врешті у праві в Злучених Державах і з успіхом зложив докторський іспит.

На еміґрації в ЧСР.

З діяльности Української Громади.

Українська Громада в ЧСР. вступила 1-го червня ц. р. в другий рік свого істнування. Як центральна орґанізація у Празі, Українська Громада має свої філії у Брні, Подєбрадах та Ліберці (Райхенберґу), числячи около 250 членів, що стоять на платформі української соборности. Громада обєднує в собі українців з усіх українських земель (Вел. Україна, Галичина, західні українські землі, Кубань) ріжних політичних угрупувань і безпартійних.

Малопомітна щоденна робота Громади в цьому році полягала головно в тім, що вона полагоджувала ріжні справи, звязані з береженням правно-матеріяльного положення українських еміґрантів у ЧСР. Серед прилюдних виступів Громади можна відмітити такі: Управа Громади подала до комісаря по справам біженців при Лізі Націй меморіял, в якому домагалася, щоб українських еміґрантів уважано за цілком окрему катеґорію еміґрантів та щоб їх називано їхнім власним національним іменем, а не „русскими" чи „поляками", як це практикувалось досі. Дня 12-го червня ц. р. Українська Громада разом з Громадою Кубанців улаштувала святочну академію, присвячену памяти Ів. Франка. Академію відкрив вступною промовою голова Української Громади М. Галаган, а опісля проф. д-р В. Сімович у своїм дуже гарнім рефераті схарактеризував творчість Франка; закінчилась академія музичною частиною, в якій узяли участь лектор Українського Пед. Інституту п. Дичакова (сопран) та п. Зінкова (чешка — фортепян). 22-го червня філія Української Громади у Брні разом з місцевою Студентською Громадою улаштувала свято Української Армії, сполучене з відданням пошани полеглим героям. 15-го липня подєбрадська філія Громади влаштувала прилюдний реферат члена філії Петра Вигнанського з приводу зїзду частини української еміґрації, який передтим відбувся у Празі. Значна кількість присутніх на рефераті свідчила про інтерес до теми реферату; промовці, які виступали після реферату, всі за виключенням двох прихильників упрівського центру згодилися з висновками референта про те, що той зїзд не був загально-еміґранським українським зїздом, та що в ньому брали участь тільки українські еміґранти певної орієнтації, яку більшість еміґрації вважає за шкідливу для нашої національно-визвольної боротьби.

Еміґрантське положення дуже часто увемо-

С. ДОБРОВОЛЬСЬКИЙ. 4)

Прикре непорозуміння.

(Оповідання.)

(Продовження.)

— Записать не довго, — якось сумно заговорив учитель, — тільки вчитимемо по-українськи, чи краще мовити по-галицьки.

Козак отетерів. Він, наслухавшись всяких страхітливих чуток про українську, власне — галицьку мову, що була притчею во язиціх „культурного" станичного громадянства, нарочито прострочив рік, щоб діждатися бодай уже російської школи, а тут тобі маєш!

— Та щож це за нещастя на нашу голову! — обурено забасив його голос.

Гепало поінформував його про становище з школою й присоглася обовязково бути завтра на зборах. Тимошенко кудись дуже поспішав і не міг як слід засвоїти тез Михайла Петровича, за якими треба було відкинути українську школу. Проте вчитель був певен, що цей недурний чоловяга, людина собі на умі, знатиме, що сказати. Вчитель його чув нераз на громадських зборах і дивувався глибині, простоті й ясности його думок і не абияким здібностям промовця. Нераз траплялося, що перед ним пасували товариші, заїжі до станиці з округи.

— На мою думку, — закінчив свою розмову з козаком Михайло Петрович, — краще вже вчити дітей по-кубанському, ніж по-українському, ми-ж не турки якінебудь.

Він, звичайно, висував „кубанську мову", як стратегічний маневр, бо розумів, що цей міт такий-же далекий від дійсности, як Ліга Націй від бажання здійснити загальне розоброєння.

Дня 20. серпня на батьківські збори хлібороби сходились з тою поспішністю, яка завжди буває, коли людина кермується гаслом: діло не вовк — ліс не втече. Словом батьки сходилися поволі.

Михайло Петрович старанно підготовлював своїх однодумців виступити суцільним міцним фронтом. Але той, на кого найбільше покладав надії, тобто Тимошенко, все не зявлявся. Ті, що зібралися, байдуже тинялися навколо нової школи (бо вона в середині ще не просохла й збори відбувалися просто на дворі) й нетерпляче чекали на приїзд інспектора. Нарешті широкою вулицею знявся стовп куряви і скоро легенькі „дроги" зупинилися проти школи. То прибув Бурсак. Гепало з тривогою подумав, що Тимошенко зовсім не прийде й відчував у лавах організованого ним фронту прогалину, яку ніким і нічим не заміниш.

А інспектор квапився, довелося розпочати збори. До президії обрали Михайла Петровича й стандарівського службовця. Гепало відкрив збори коротенькою програмовою промовою, а серце йому стукотіло так сильно, як дівчині, що підходить до останніх пелюсток, обриваючи квітку: „Любить не любить"... Нарешті до юрби, що зібралася, засапавшись наближався Тимошенко. Вся його постать була просякнута упертим переконанням, не здаватися, воювати до переможного кінця. Учителеві трохи відтягло від серця. Що правда, він таки шкодував, що Тимошенко запізнився й йому не пощастило як слід підготовити козака до виступу. Та дарма, передчуття йому підказувало, що цей маху не дасть.

На денному порядку стояло питання „Національна політика й українізація шкіл на Кубані".

Слово взяв райінспектор Бурсак. Почав він, як кажуть, від царя Гороха із знаменитого валуєвського „не било, нет і не может бить", перейшов на національну політику компартії і закінчив свою промову днем останнього свого приїзду в Станицю Протоцьку, конкретно кажучи, потребою й доцільністю українізації школи ч. 2. Говорив він просто, хоч і натхнено, барвисто пересипаючи свою промову селянськими приповідками й дотепами, і, очевидно, був певний, що виголошені ним думки заперечувати не то, що ніхто не зуміє, а навіть просто не зважиться. Та не так воно сталося. Не встигло пролунати останнє інспекторове слово, як збори, мов змовившись, в один голос закричали:

— Не треба нам української мови!

— Не дамо портить дітей галіцийським язиком!

— Доволі, що ми неосвічені, а то ще й діти!

— Руську нам школу давайте!

Бурсак сторопів. Михайло Петрович співчутливо глянув на інспектора, а в самого, коли отверто вам сказати, на серці канарки співали. А в тім, треба було конкретно. Підвівши голову, Гепало стишив розхвильовані збори й запропонував говорити поодинці. По цьому над натовпом виросло із десяток піднятих рук, між якими завзято стирчливо випиналася вперед і вгору жилава кострубата, в порваному на лікті рукаві, права рука козака Тимошенка. Михайло Петрович записав прізвища тих, що хотіли промовляти, одвівши на самісінький кінець Тимошенка.

(Продовження буде.)

жливлює людям, які закінчили студії у високих школах, знайти собі заняття по свойому фаху; вони часто змушені бувають вивчувати якесь ремесло, щоби з нього жити, або йдуть просто на будівельну чи іншу фізичну працю. Йдучи назустріч потребі української еміґрації в ЧСР у вивченні певного фаху, придатного до здобування засобів для життя, управа Української Громади зорганізувала коротко-речинцеві автомобільно-тракторні курси. Загальне керування цією справою управа доручила членові управи проф. фізики Українського Пед. Інституту М. Лорченкові; теоретичні виклади і почасти практичну їзду на авті провадив інж. Томарук, а інж. Сергєєв (директор авто-тракт. школи „Земгора") викладав спеціяльно про трактори. Після двох-місячної науки курси закінчено в середині липня ц. р. і 22-го липня відбулись іспити в присутности двох чеських урядових комісарів. Авто-тракторні курси закінчило 36 осіб, але з них троє з ріжних причин не здавали іспитів. Всі інші в кількості 33 осіб успішно склали іспит і здобули права шоферв. Цікаво зазначити, що в числі 36 курсантів було: робітників і ремісників 6, друк. складач 1, торговець 1, інж.-агроном 1, докторів права2 і студентів та абсольвентів високих шкіл 25: із них походило з В. України 18, з Галичини 12, з зах. українських земель 3 і з Кубані 3. Після закінчення іспитів відбулись товариські сходини курсантів разом з представниками управи Громади та інструкторами курсів. Староста курсантів, студ. І. Руднівський, в імени всіх закінчивших подякував управі Громади за ініціятиву й переведення в життя справи авто-тракторних курсів. Голова Української Громади М. Галаган, висловивши подяку всім особам і чинникам, які причинились до доброго закінчення курсів, побажав скінчившим найбільшого успіху на новому тереві діяльности. Новий український шофер-студент Українського Пед. Інституту Т. Монюк висловив побажання, щоб кожен із новонароджених шоферів став джерелом народження дальших десятків і сотень автомобілістів і трактористів так потрібних для розвитку господарства на Україні.

До всього того слід додати, що Українська Громада провадить свою працю виключно своїми власними засобами і ніякої грошевої підтримки ні-звідки не дістає, як це є з іншими українськими орґанізаціями й установами в ЧСР. Отже й авто-тракторські курси зорґанізовано на основі самооплати: курсанти із своїх скромних заробітків чи стипендій мусіли заплатити суму, потрібну для оплати праці лекторів та інструкторів курсів. Управа Громади вжила зі свого боку заходів, щоби платня за навчання виносила для кожного курсанта якнайменшу суму. Це вдалось їй осягнути завдяки тому, що міністерство закордонних справ ЧСР. пішло в цій справі назустріч управі і на прохання голови Громади дало дозвіл користуватись помешканням, приладдям, моделями й машинами авто-тракторної школи, яка на кошт міністерства вже більше як пять років істнує у Празі під загальним зарядом російського обєднання „Земгор" і яка за час свого істнування випустила вже кілька сот шоферів (майже виключно росіян). На превеликий жаль, українська еміґрація в ЧСР. не спромоглася зорґанізувати свою подібну школу, яка, як показує тепер саме життя, сталаб їй у великій пригоді. Але з задоволенням треба зазначити, що українські еміґранти в ЧСР. ясно зрозуміли необхідність улаштовувати своє життя власними силами, а не жити сподіванням чужої допомоги чи субсидій. Доказом цього є між іншим успішне закінчення навчання першої групи авто-трактористів на курсах, орґанізованих Українською Громадою в ЧСР.

Слідами Холмщини?

Запечатання греко-католицької церкви в Михайлівці в Підгаєччині.

Події, які переживало українське православне населення на Холмщині, Підляшу, а почасти і на Волині, в перших роках польської влади у звязку з її церковною політикою, загально відомі. Найголосніша з них була подія запечатання православної церкви в Жабчу на Волині в лютому ц. р. Ця історія досі непокінчена.

Це діялося на наших північно-західніх землях і не торкалося покищо греко-кат. церкви в Галичині. Але ось, подія нижче описана живо нагадує холмсько-волинські відносини.

Коротка історія така:

До греко-католицької парохії в Котузові, зарваницького деканату, підгаєцького повіту, належить село Михайлівка з дочерною мурованою церквою Собору Пресвятої Богородиці. В книгах ґрунтових громади катастральної Михайлівка в гродському суді в Підгайцях парцеля під церквою є заінтабульована на греко-кат. дочерну (філіяльну) церкву Собору Пресвятої Богородиці в Михайлівці. Теперішню церкву поставлено в 1888 р. виключно зі складок місцевих громадян греко-кат. обряду, як рівнож шляхом наложеної на них конкуренції. Тоді в селі була одна родина римо-кат. обряду бл. п. Ігнацого Чорного, якого до конкуренції, очевидно, не притягнено. В р. 1912 зірвано ґонти з церковного даху і покрито дах бляхою, знова шляхом конкуренції, розложеної на місцеве греко-кат. населення. Часть довгу за бляху заплачено по війні, і то платили самі греко-католики з добровільних датків, а коли останні звернулися і до місцевих римо-католиків за пожертвами, ці відмовилися дати, кажучи, що на церкву не дають і самі будуть будувати для себе косцюлок. Таксамо з добровільних датків самих греко-католиків закуплено в 1917 р. дзвони до церкви.

Парохом Котузова був десятки літ пок. о. Кипріян Пісецький (помер вже по світовій війні) і він, живучи у сусідській згоді з римо-кат. парохом з Білокриниці, пок. о. Рижем, до котрого належали римо-католики з Михайлівки, дозволяв йому на його просьбу на відправу богослуження у церкві, що однак було дуже рідко, бо в селі було всього кільканацять вірних римо-кат. обряду. Очевидно, пок. о. Риж не підносив ніколи претенсії до співпосідання церкви, користуючися нею — як і його наслідники — тільки **praecario modo.** Число римо-католиків не дуже то зросло і після війни і нині в Михайлівці є около сто родин греко-кат. обряду, 12 родин мішаних, де чоловік або жінка є греко-кат. обряду, а тільки всего пять родин римо-кат. обряду.

На весні 1928 р. обняв греко-кат. парохію в Котузові о. Олекса Яворський і так, як його попередники, відправляв богослуження в церкві в Михайлівці що третьої неділі й у деякі урочисті свята. Римо-кат. парох з Білокриниці о. Ручаєвич ні разу до нього не зголошувався і від більше як півтора року взагалі в церкві в Михайлівці не відправляв і в ній не був.

В церкві в Михайлівці була скринка з орнатом (фелоном) для римо-кат. священика, яку колись справили місцеві римо-католики. В неділю 19. травня ц. р. о. Яворський після богослуження в церкві велів церковному провідникові Якову Комаринському винести скриньку з орнатом зі захристії в церкві і фірою через дяка відослав її до о. Ручаєвича в Білокриниці. Цей скриньки не приняв і дяк вернув невдовзі з нею під церкву, де ще застав о. Яворського. Тоді останній заявив, що скриньки з поворотом до церкви не прийме та нехай її переховують собі самі латини

ІВАН БИЛИНА.

Замки на Бубнищі та Уричі.

(Докінчення.)

Як розказував нам наш провідник, таких замків, як на Бубнищі і в Уричі, за княжих часів на лінії Стрия й Опору було більше. Вони творили цілу фортифікаційну сітку, котра боронила входу, а радше виходу з Угорщини через тухольський просмик до Галичини. Крім великих замків були ще й менші укріплення, які звалися вартівнями. Наш провідник, мовляв, знає кілька таких місць, на котрих є сліди й останки тих вартівень. Коло урицького замку є таких місць два, а коло Синевідська Вижного напроти Бубнища по другому боці Стрия — три. В одно таке місце під самим Синевідськом він нас запровадив і ми бачили малу печеру, викуту на збочі гори в скелі зовсім на форму бубнищьких або урицьких.

Як я пізніше вичитав у другому томі Історії Грушівського (стр. 580), урицький замок був спалений і зовсім знищений в році 1369. Можна приняти, що й ціла та решта фортифікаційна система була знищена в тому самому часі.

Може якийсь наш історик, котрий заразом був би туристом, трішки інжиніром і трішки стратегом, займеться ближче тою системою укріплень, котра на всякий випадок доказує, що політична й економічна сила наших князів була велика. Я хотів би тут звернути увагу ще на одну річ, яка мене не менше цікавить, як самі замки.

Наш провідник, — професор, ще поки ми вибиралися на Бубнище й до Урича та й підчас самої прогульки, розказував про ці замки з великим захопленням і пієтизмом. І от, коли я вже оглянув ті замки і про все довідався і коли я про це потім думав, то я не дивувався його захопленню й пієтизмові. Бо хоча ми бачили вже кращі, монументальніші й краще збережені, деякі в первісному виді й із цілим уладженням, ріжними мистецькими памятниками і т. і., чужинецькі замки, то проте це були чужинецькі, а не наші рідні памятки старовини. І мені стидно було, що я цією нашою бувальщиною не міг так захоплюватися як він. Мені зпочатку здавалося, що це був його тільки такий патос, або нарочне перебільшування, щоби нас лише до прогульки заохотити. Щойно пізніше я переконався, що його захоплення було зовсім щире. А походило воно ось з чого.

Професор, котрий, як я вже згадував, походив із Синевідська, був нащадком тої селянської, т. зв. ходачкової шляхти, котра в тих сторонах, подібно як у Самбірщині, замешкує цілі села. З таких сіл ми переходили через Корчин, Крушельницю, Підгородці й Урич. І ось, мені здається, що вся та шляхта походить у простій лінії від бояр, котрі замешкували й держали ті замки. Між іншим те переконання стрічали ми теж у тих селян-шляхтичів, з якими ми говорили. Не знаю, чи така традиція серед них самих задержалася, чи може той погляд вони переняли від інтелігентів.

Якби там не було, всеж таки в уяві нашого професора ці замки були власністю його предків. Уявляю собі, що його фантазія повна образів про те, (очевидно, поскільки сягає його знання нашої історії, яку мабуть знає). — як його діди й прадіди в ту далеку давнину боролися з уграми, татарами, поляками, литовцями, як боронили тухольський просмик і зрошували цілу долину Стрия й Опору своєю кровю й вкрили їх своїми кістками... Ось джерело захоплення й пієтизму до руїн і останків тих замків.

В мені прокидалися іньші рефлексії. Он чому мабуть в мене не було того ентузіязму, що в нашого провідника: бо мої предки не боронили тих замків своїми мечами, а тільки, що найвище, своїми руками, бо на своїх спинах таскали камені й деревляні бервена на ті замки і довбали молотом печери!... Тай не як свобідні лицарі, а як звичайні хлопи... Мої рефлексії стали ще сумніші після ось якої пригоди. Ми вертали з Урича й подорозі наздігнали якогось малого, може шести чи восьмилітнього пастушка, що гнав корови в поле. Не тому, щоби ми не знали дороги, а тому, що той пастушок був такий маленький і мені хотілося з ним поговорити, я спитав його куди веде дорога до Підгородець. Хлопець дав коротку, ясну, а передовсім сміллу відповідь. Ми минули його й пішли дальше, а потім зараз сіли відпочати й похарчувати. Хлопчина знов надігнав нас і тому, що він мені подобався, я почастував його цукорками. Якеж було моє здивування, коли він цукорків не приняв і сказав, що „не любить". Один з товаришів прогульки гадав, що йому по цукорках ніщо, але він, мовляв, прийме хліба з маслом. Та він і хліба з маслом не приняв. Сказав, що „не голодний"...

Сам не знаю чому, але в мені зразу прокинулася думка, що цей хлопчина — шляхтич, і з „горлости" не приймає дарунків. Я спитав його, як він називається. „Назаревич-Ягрицький" — була відповідь. Ось!...

Так он, що значить шляхтич! А той рід, з котрого я походжу, і я сам, коли був такий маленький, чи теж був би не приняв від когонебудь якогонебудь охлапу?!

І моя особа увиділася в моїх власних очах маленька-маленька, ще менша ніж той шести чи восьмилітній пастушок... І зріс подив для старогалицьких земляків.

Підлісків, липень 1929.

чики, коли цього не хоче зробити їхній парох. Скриньку з орнатом оставлене під церквою, звідки забрав її провізор Комаринський до себе і відтак передав її війтові Каролеві Байді, латинникові. Причиною, що о. Олекса Яворський не хотів дальше держати скриньки у церкві, були поголоски, що о. Ручаєвич і латинники мали говорити, що вони мають право співпосідання церкви в Михайлівці і з церкви не уступлять.

Тепер у справу вмішалася поліція у Вишнівчику і староство в Підгайцях, очевидно на жадання польського пароха о. Ручаєвича. Дня 14. червня ц. р. приїхав до Михайлівки урядовець підгаєцького староства Фурман, відобрав ключі до церкви від о. Яворського, взяв скриньку з орнатом у війта Байди і разом у гуртком латинників з парадою заніс її до церкви в Михайлівці, а саму церкву замкнув і опечатав, віддаючи ключі до церкви латинникові війтові Байді. Рівночасно видав о. Олексі Яворському заборону, щоби церквою в Михайлівці без дозволу і згоди староства не посмів розпоряджатися та стягнув з нього кошти своєї комісії.

Очевидно, державна політична адміністраційна влада не має права заряджувати церквою. Повище — досі в Галичині мабуть одиноке — розпорядження підгаєцького староства нарушує постанову артикулу XIV. конкордату з 10. лютого 1925, що має в Польщі силу закону, оголошеного в Вістнику Законів Польської Республики ч. 72, позиція 501 з 18. липня 1925, що ґарантує католицькій церкві всіх трьох обрядів, між ними й обряду греко-українського (у французькому тексті арт. IX. названому **rite greco-ruthène** — повну свободу у завідуванні церковним майном, а передовсім самими церквами, до чого світська влада не має права мішатися.

В ночі з 14. на 15. червня хтось ушкодив печатки на церковних дверях, що їх наложив згаданий урядовець Фурман. Про це о. Ручаєвич доніс знова до староства і 15. червня ц. р. Фурман зїхав до Михайлівки по раз другий в асисті поліції і наложив нові печатки на церковних дверях. Рівночасно видав приказ, щоби біля церкви безперервно день і ніч стояла варта з шістьох дорослих людей, що мали пильнувати цілости старостинських печаток, а державна поліція з Вишнівчика мала контролювати виконання цього зарядження. Так воно і було і через кілька тижнів шістьох михайлівських селян в часі найпильніших полевих робіт мусіло йти на цілу добу на варту під церкву. Тепер це дещо змінено і нині пильнує ненарушности старостинських печаток тільки двох вартівників і то лише в ночі. Рівночасно поліція зачала ходити від хати до хати і списувати довжезні протоколи. Церква стоїть до нині дальше замкнена та опечатана і староство не хоче її отворити та передати о. Яворському.

Не конець на цьому. Польський парох о. Ручаєвич під фірмою римо-кат. костела в Білокриниці вніс провізоріяльний позов проти о. Олекси Яворського в Котузові з приводу повищої історії зі скринькою в михайловецькій церкві до гродського суду в Підгайцях до ч. справи C. I. 409/29 і дня 8. липня ц. р. відбулася вже перша розправа, на якій пізваного заступав адвокат д-р Стецюк. Розправу відложено на неозначений час, щоби засягнути опінії з греко-кат. митрополичої консисторії у Львові.

Зазначую, що греко-кат. церковні власти (ординаріят і консисторія) **не виступили як слід** у справі усунення зарядження староства в Підгайцях.

Обороною своєї церкви займаються самі громадяни в Михайлівці. Дня 30. липня ц. р. приїхали до мене їхні делегати: церковний провізор Яків Комаринський, член церковного комітету Микола Бовдис і Василь Ґой та розказали мені всю історію зі своєю церквою. З делеґатами пішов я до воєвідства. Воєводи Мошинського не застав, бо лежить недужий, віцевоєвода Седзецький виїхав до Львова і нас приняв начальник президіяльного виділу д-р Ланевський, котрому я розказав подрібно цілу подію і вручив окрему жалобу на письмі з підписами майже всіх господарів греко-кат. обряду в Михайлівці. В жалобі наведено докладно факти і подано свідків, а при кінці жадається, щоби воєвідський уряд скасував розпорядок староства в Підгайцях, приказав відпечатати церкву в Михайлівці і передати церковні ключі властивому парохові о. Яворському в Котузові, при чому підписані заявляють, що не противляться цьому, щоби римо-католицький священик в разі потреби відправляв своє богослуження в церкві, оскільки попросить наперед дозволу на відправу в церкві властивого греко-кат. пароха в Котузові і дозвіл від нього одержить. Д-р Ланевський прирік негайно справу розслідити і по розслідженні видати відповідні розпорядження для нового підгаєцького старости Ворошинського.

Тепер черга і на наші церковні власти, яких обовязком взяти в оборону церкву в Михайлівці і свій власний авторитет.

Тернопіль, 31. липня 1929

Посол д-р Степан Баран.

Гаська конференція з 1929 р.

З Гаґи повідомляють, що уряд Голяндії одержав від великих держав повідомлення, яким остаточно устійнено офіціяльну назву репараційної конференції так: гаська конференція з 1929 р.

З Берліна повідомляють, що наради гаської конференції відбуватимуться в двох комісіях, а саме політичній і господарській. В господарській комісії обговорюватимуть приноровлення пляну Юнґа при участи представників всіх держав, які мають право до відшкодування, отже також і Польщі. В політичній комісії будуть обговорювати справу евакуації Надренії і в ній візьмуть участь лише представники шістьох льокарнеських держав, а між ними теж і Польщі. Крім цего між Францією і Німеччиною будуть вестися переговори в справі евакуації басейну Саари.

З Берліна доносять, що вчера, себто 2. серпня пополудні відбулося засідання кабінету міністрів під проводом міністра Штреземана. Комунікат оголошений Бюром Вольфа стверджує, що по вичерпуючій дебаті над справами, які будуть предметом нарад конференції виявилося, що до них цілковита одноагідність всіх членів кабінету. На час недуги канцлера Мюллера буде його заступати міністр Штреземан, а підчас гаської конференції Штреземана заступатиме міністр Ґренер.

Як повідомляє Бюро Вольфа в склад німецької делеґації входять: міністр закордонних справ Штреземан, міністр господарства Курціюс, міністр окупованих теренів д-р Вірт і міністр фінансів Гільфердінґ.

З Вашінґтону надійшли вістки, що департамент закордонних справ висилає на конференцію в Гаґі лише неофіціяльних обсерваторів.

Зірвання анґлійсько-більшовицьких переговорів.

„Таймс“ обговорюючи перервання анґлійськогбільшовицьких переговорів зазначує, що навязання нових переговорів залежить цілковито від більшовицького уряду, який був дуже осторожний, аби не замкнути за собою дверей раз на все. Далі „Таймс“ підносить, що Мекдональдові і його товаришам слід поґратулювати за їх рішучість, з якою вони боронили тих справ, які є дійсною підставою порозуміння з більшовиками. З переданих нот виходить, що анґлійський уряд не відступить ані на йоту від своєї політики і радо порозуміється з більшовиками, якщо вони щиро і чесно згодяться на умовини, які є підставою миру. Одначе уряд не зречеться тих прав, яких оборона є обовязком цего уряду.

Червоне свято в Москві і за кордоном.

В дні 1. серпня відбувалися в Москві, Харкові і Ленінграді та по інших містах численні віча і маніфестації. В маніфестаціях Москви брало участь більше як пів міліона осіб. На вічах у Москві протестовано проти становища анґлійського уряду, яке він заняв в анґлійсько-більшовицьких переговорах. На вічах принято цілий ряд резолюцій, в яких підчеркувано небезпеку нової війни і запевнювано поперття мировій ініціятиві більшовицького уряду.

В Франкфурті над Меном прийшло вечером до кривавої боротьби в часі комуністичного походу між поліцією і демонстрантами. Демонстранти обкидали поліцію камінням і збудували на-швидко барикади. Богато учасників походу і кількох поліцаїв поранено.

В Берліні прийшло теж вечером у північній частині міста до сутички між комуністами і членами Райхбанеру, в якій поранено двох членів цієї організації.

В інших більших столицях Европи відбулося червоне свято цілком спокійно.

У Львові уладили комуністи на площі Сольській віче, але поліція зараз розігнала і не допустила учасників до походу.

На орґанізаційному фронті.

ТЕРНОПІЛЬЩИНА

В понеділок дня 15. липня ц. р. відбулося заходом Повітового Народнього Комітету УНДО вселюдне повітове віче в *Микулинцях*, в якому взяли дуже численну участь виборці зі судового повіту микулинецького і з північної частини судового повіту теребовельського. Іменем Пов. Нар. Комітету отворив віче місцевий адвокат д-р Роман Слюзар і на його предложення вибрано до президії віча посла д-ра Степана Барана, а на заступника п. Луку Ракочого, господаря з Настасова; секретарював п. Павло Стахів з Волі Мазовецької. Перший промовив посол д-р *Баран*, виголошуючи двогодинний реферат про сучасне політичне, культурне і господарське положення українського народу в Польщі. Опісля про господарсько-хліборобські справи, що були в соймі, говорив пос. *Кунько*, а наконець сенатор *Кузьмин* про справи податкові і інші тягарі, що гнетуть наших селян. В дискусії присутні селяни порушували болючі для них справи пр. п. Микола Олійник, господар з Варваринець пов. Теребовля порушив податкові тягарі, а п. Микола Білик, господар з Настасова неменше докучливі податки дорогові і шарварки. На поставлені запити дали подрібну відповідь пос. Кунько і пос. д-р Баран. Віче тревало чотири години і пройшло з повним заінтересуванням присутніх. На внесок пос. Кунька принято низку протестуючих резолюцій і зі зазивом до нашого громадянства, щоби піддержало Рідну Школу і наші культурні та економічні установи. Вкінці на внесок д-ра Слюзара ухвалило віче довіря і признання для Української Парляментарної Репрезентації за її оборону інтересів і прав українського народу.

НОВОСЕЛЕЧЧИНА.

В днях 17, 18, 19 і 20. червня ц. р. відбулися посольські віча о. прал. Куницького і пос. Заваликута в селах Медині, Кошляках, Новім Селі і Терпилівці. Віча пройшли всюди дуже гарно. В Медині при кінці промови о. Куницького комісар староства розвязав віче, що поділало дуже добре на присутніх селян. В Кошляках дістав порядну відправу від о. Куницького місцевий лат. священик, що зовсім непотрібно для нього вмішався в українське віче. В Терпилівці пос. Заваликут не міг бути, бо поїхав у свій округ. Зате явився пос. Кунько.

НОВИНКИ

— **Ліквідація одної церкви на Холмщині.** До села Павловичі, пов. Грубешів, приїхали дня 22. липня, в понеділок, війт Стащук з писарем і 5 поліціянтами в год. 10-ій рано з Довгобичева, коли всі селяни були в полі та розвалили давну православну церкву. Два дні пізніше приїхала поліція з робітниками і хотіла забрати матеріял, але люди не дали і хоронять його досі. Церква була запечатана, має 340 літ і велику археольоґічну вартість. Ситуація напружена. Місцеві громадяни просять Українську Парл. Репрезентацію про інтервенцію. (У цій справі, як нас інформують, візвано вже наших послів, перебуваючих у Варшаві, щоби інтервеніювали і вислали до Павлович одного делеґата.)

— **Українець окуліст у Львові.** Вже віддавна відчувало наше громадянство недостачу свого окуліста у Львові. Аж тепер ця прогалина буде заповнена, завдяки нововідчиненій лікарні д-ра **Леонтія Максимонька** при вул. Підвалля 7. Ім'я першого нашого окуліста у Львові відоме нашому громадянству не від нині; він був свого часу адютантом саніт. шефа УГА; після повороту з Великої України покінчив лікарські студії в Ґрацу 1923 р., опісля нострифікував свій диплом у львівському університеті і практикував довший час на відділі проф. Махека як його 1-ий асистент і його наслідника д-ра Мусяла. Одночасно був він секретарем Українського Лікарського Т-ва. Д-р Л. Максимонько, починаючи тепер самостійну загальну практику, доповнює гідно поважну низку наших львівських лікарів, які в сумі дорівнюють не лише найкращим лікарям інших національностей у Львові, а з яких деякі здобули собі у своїй спеціяльности перше місце.

— **Сенаторка Олена Кисілевська в Америці.** Цими днями виїхала до Америки голова пресового відділу Союзу Українок у Львові, редакторка „Жіночої Долі“, сенаторка до варшавського сойму, Олена Кисілевська. Вже перед роком зверталися до неї жіночі товариства зі Злучених

держав та Канади, щоби їх відвідати та нав'язати з ними тісніші звязки. В Альберті відвідає сенаторка Ірину Парблі, яка є міністром в альбертійському кабінеті. Підчас побуту в Канаді бажає сенаторка ознайомитись по змозі з англійськими жіночими організаціями та оглянути рільничі школи.

— Вибухи й пожежі. У шлеській копальні в Германіцах Долішних вибух бензинової лямпки вбив 26 робітників. — В околиці Ніцци, на французькій Ревієрі, почав горіти ліс, від якого згоріло 60 домів в селі. Також в інших місцях вибухли пожежі. — У морських Альпах у селі Сен-Етієн згоріло 12 господарств і костел. — У французькій копальні в Ескартель гази вбили 23 шахтарів. Є це вже друга з черги велика копальняна катастрофа в останніх днях. — У Тульоні вибухла пожежа, що довела до експльозії в складах муніції; багато осіб ранених. — У залізничих магазинах у Сараєві пожежа наробила шкоди на 8 міліонів динарів.

— Ріжні вістки. Ватиканська держава видала вже три серії своїх перших марок. — У Мексику, в стейті Вера Круз, недалеко Узаби дві фермі почали спір за межу; у битві згинуло 2 особи, а 17 є ранених. — Мекдональд поїхав відпочивати на свій хутір до Шотляндії. — Криголім Седов прислав іскрову телеграму до Москви, що його схопили криги недалеко землі Франца Йосифа і він жде помочі. — Сестру Вільгельма, а жінку відомого російського емігранта-авантюриста Зубкова, бувш. княжну Шавмбург-Ліппе, так ліцитують, що вона переїхала до одної кімнати в пансіоні малого містечка. — У французькім курхолевім місті Довіль признали одну спільну нагороду краси для двох кандидаток: мадярки Сімони, що дістала першу нагороду в Парижі (і вирікась подорожі на світовий конкурс краси до Гальвестон) і для міс Ван Гайсен, „найкращої дівчини Америки"; обі дістали по 200 фунт. шт. — У Ню Йорку пічнеться цими днями процес за спадщину по Миколі II., залишену в американських банках у сумі 10 міліонів дол.; кандидатами до неї є радянський уряд, поодинокі члени царської рідні і Анастазія Чайковська, що є буцім-то наймолодшою донькою царя. Всі гроші підуть імовірно на покриття довгів рос. уряду. — Мадярське міністерство здоровля розписало міжнародній конкурс на самостійну наукову працю про етіольогію трахоми, за яку дасть 2000 фр. нагороди.

— Польські студенти і французька поліція. Варшавська преса приносить звістку про дуже неприємний інцидент, який трапився студентам варшавської політехніки і проф. інж. Васютинському, що переїзжали через Париж. Наслідком якогось непорозуміння з кондуктором, який помістив їх у тісному вагоні, кондуктор мав ударити згаданого професора і візвати поліцію, яка його побила до крови, заковала і посадила до вязниці. Також побила вона студента Джевецького. Варшавське польське студентство сильно схвильоване. Вже пішли протести і офіціяльні запити через амбасади та міністерства. Без дипльоматичних розяснень не обійдеться.

— Спортові здобутки. Основник пласту англієць Пауел дістав з нагоди міжнародного зїзду скавтів у Льондоні титул „баронета". — Австрійський летун Кронфельд установив новий рекорд лету при помочі вітрильного літака „Відень" (без мотору); він проїхав на ньому 143 км. — „Цепелін", що виїхав з Фрідріхсгафен до Америки, везе крім 19 пасажирів трьох горилів і 600 канарків; цікаве, що Німеччина експортує до Нового Світа зразки екзотичної фавни.

— Який буде серпень? Хто їде на відпустку, цікавиться погодою, яку матиме на селі. Хто вірить у прогнози метеорольогів на далеку мету і на таким широкім просторі, як від Франції до нас, нехай знає, що французькі специялісти від температури ворожать на серпень гарну погоду. Виїмком буде 10. серпень — дуже холодний, 13., 14. і від 21. до 26. дощеві.

— Скільки є студенток у Німеччині? Управа високих шкіл Німеччини видала спільну статистику за зимове півріччя шкільних студій. Німецька преса звертає увагу головно на зростаюче число жінок, що студіюють у високих школах. У Прусії цей розвиток недавній, бо щойно від 1908 р. Ріжні закони приневолювали жіноцтво перед війною ставати виключно вчительками і лікарками. Після війни жіноцтво здобуло доступ до всіх інших професій крім теольогії. У порівнанні з 1913 р. число студенток фільософії зросло всього на півчверта разів, а медицини на півтретя. Зате на фармації є їх зріст 24-кратний, на дентистиці 20-кр., на правах 17-кратний, на хемії 9-кратний, на евангелицькій теольогії 12-кратний. Загально є на фільольогічно-історичних факультетах Німеччини 5395 студенток, на медицині 2081, 826 на правах, 723 на господарсько-економічних виділах, 458 на дентистиці, 330 на хемії і 192 на фармації. У Берліні є їх разом 2266, у Мюнхені 1346, у Бонн 840, у Кельні 741, у Мюнстер 673, у Бресляв 634, у Ляпціґу 581, у Гамбурзі 571, у Фрайбурзі 540, у Франкфурті 520, у Марбурзі 503, у Гайдельбергу 477, у Кеніґсбергу 434, у Ґетінґен 430, в Єні 370 і в інших університетах від 79 до 284 студенток (79, 87, 110, 176, 184, 190, 237 і 284).

— Спідниці видовжіють. Швидше, ніж на жіноче волосся, яке, як кажуть знавці, не лишиться на постійно коротко підстриженим, прийде черга на жіночі короткі спідниці, які від найближчого сезону мають видовжіти. Коли не на весь обвід, то бодай у деяких місцях. Так рішили диктатори жіночої моди — паризькі кравці. А що вони на кожну придуману примху мають аргумент, то цим разом потішають мужів, що довші спідниці таки дешевші як елеґантні панчохи, а для решти мущин нежонатих мають аргумент, що таки занадто є жінок з поганими ногами, які краще ховати (головно в старшому віці). А все це є в звязку ще з іншою модою: повнішої лінії жіночого тіла, яке вже досить вимучило себе дієтою та руханкою для офіціяльної краси.

— Син англійського короля урядовцем. Четвертий син англійського короля Юрій є урядовцем у мін-стві закордонних справ. Після кількамісячної зразкової праці кн. Юрій хотів одержати належну йому платню, але счудувався, коли йому сказали, що його платні не устійнено. Кн. Юрій власноручно написав протест і переслав його урядові.

— Рекорд рекордів. На ню-йорськім летунськім майдані осів 31. липня літак „Сен Люіс Робін" після 420 годин і 21 хвиль безупинного лету. Так цей літак побив попередній рекорд літака „Анджелено" на 7 і пів дня. На майдані було около 150.000 людей. Літак осів без ніяких трудношів. Лікарі зараз оглянули летунів і ствердили, що вони зовсім здорові. Летуни одержали нагороду в сумі 32 тисяч дол., якою поділяться.

— На університеті Альберта в Кеніґсбергу, Сх. Прусія, промувався дня 22. липня ц. р. на доктора медицини **Степан Шміґельський,** родом з Белелуї, пов. Святин. 210

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ:

„УЖИВАЙМО ЯКНАЙБІЛЬШЕ ОВОЧІВ І САДОВИНИ". Добра Хазяйка — бібліотека для господинь. Випуск II. Накладом Вид-тва „Жіноча Доля", Коломия, 1929. Стор. 32. Форм 8°.

Маріян Стахурський, стар. ветеринар. лікар і б. асистент Ветеринарн. Академії у Львові: ХОРОБИ КІНСЬКИХ НІГ (Кінська ортопедія). Львів, 1929. Накладом Краєвого Т-ва Господарського „Сільський Господар". Стор. 36. форм 8°.

Проф. д-р Фр. Дворнік: ЖИТТЯ СВЯТОГО ВЯЧЕСЛАВА". До тисячелітньої роковини його смерти. Прага 1929. Стр. 60. Форм. 16°.

Ілько Гаврилюк: „ТЕРНИСТИМ ШЛЯХОМ". Оповідання. Чернівці, 1929. Накладом часопису „Час".

В ОБОРОНІ ПРАВ НАШОЇ ГРЕКО-КАТОЛ. ЦЕРКВИ. Львів 1929. Накладом Івана Ґотя. Друкарня Новочасна. Стор. 84. 8°.

Юрій Ткачковський: ПРАКТИЧНЕ ТОВАРОЗНАВСТВО ЗАСОБІВ ПОЖИВИ. Підручник для купецького і домашнього вжитку. Накладом Видавництва „Праця". Друкарня Ставропигійського Інституту у Львові. Львів, 1929. Сторін 200. Форм. 8°.

Prof. D. Doroschenko: SCHEWTSCHENKO, der grosse ukrainische Nationaldichter. Verlag E. Wyrowyj Berlin Sw. 47. Stor. 48 форм. 8°.

„ДУХНОВИЧ І ДУХНОВИЧІВЦІ", присвята дневи „русской культури" в Ужгороді. Книгопечатня „Уніо" в Ужгороді 1929. Стор. 24 Форм. 8°.

Кость Кракалія: ІЗ ТЕМ ДНЯ, буковинські образки з недавно минулого. Чернівці, 1929. Бібліотека „Хліборобської Правди", ч. 5.

Ф. Голуб: ЛКСМУ в культурно-національному будівництві. Бібліотека „Більшовик України", ч. 19. Харків, 1929. Стор. 60. Форм. 16°.

ЖУРНАЛИ:

„ШЛЯХОМ НЕЗАЛЕЖНОСТИ", орган головної управи Українського Центрального Комітету в Польщі. ч. 1. Варшава 1929. Зміст: Передовиця; М. Ковальський: Боротьба большевиків з опозицією як вияв розкладу комуністичної партії; Є. Маланюк: Головні явища сучасного українського життя; І. Л.: Кулак наступає; І. Л. Після 2-ого делегатського зїзду української політичної еміграції в Польщі; В. М.: Зїздові настрої та опозиція; Справи Т-ва „Український Центральний Комітет у Польщі"; Хроніка.

„УКРАЇНСЬКА ШКОЛА", Записки „Учительської Громади" за 1929 р. Львів, Січень—грудень 1929 р. Зміст: В. Кузьмович: Мої помічення щодо виховання, навчання й організації гімназії „Рідної Школи"; д-р Марк. Терлецький: Навчання історії Сходу і Греції у звязку з новішими дослідами і розкопками: О. Левицький: Наука фізики в учительських семинаріях; д-р І. Велигорський: Навчання граматики рідної мови; Ант. Княжинський: Шкільна й домашня лектура; Іляр. Гриневецький: Виховне значіння музики і співу; Я. Барнич: Дещо про підручники до науки співу й музики; д-р Г. Клятт — Ю. Каменецький: „Полове виховання і алькоголь"; д-р Мих. Чайковський: Алькоголізм і школа; д-р Р. Цегельський: Про науку і фізики і хемії в наших середніх школах; І. Галущинський: Виховні моменти в ощадности; д-р Коренець: На дорозі до уніфікації шкільництва; звідомлення з педагогічно-наукового зїзду „Рідної Школи"; З географічної комісії при Т-ві „Учительська Громада"; Шкільні розпорядки; В. Калинович: Український „тлумачний" словник; д-р Осип Макарушка: Бібліографія; Від Редакції.

„НИВА", часопис присвячений церковним і суспільним справам. Ч. 6. Рік XXIV. Львів, за червень 1929. Зміст: о. д-р Костельник: Стояння і клячання в церкві; о. д-р Мирон Горникевич: Пять літ при гробі Святого; о. П. Дзедзик: Стигматизація Тереси з Коннерсрайт; Ф. Ш. Дещо про талмуд; о. Юстин Гірняк: З приводу одної рецензії; о. І. Н.: Дисонанси довкруги латеранського пакту; Нові книжки; Всячина; Проповідь (Додаток).

„Przegląd społeczny", miesięcznik poświęcony zagadnieniom pracy społecznej i opieki nad dzieckiem. № 7. Rok III. za lipiec 1929. Lwów.

„Morze", organ Ligi Morskiej i rzecznej. Zeszyt 6. Czerwiec 1929. Warszawa.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Олександра Навроцька, дочка пок. Андрія, Товариша Маркіяна Шашкевича, одного з перших народовців і пароха в Голгочах, сестра Письменника Пок. Володимира, опікунчий ангел родин Навроцьких, Бурачинських, Дуткевичів і Палієвих, померла 20. липня ц. р. в 85. році життя, в домі свойого брата о. Василя в Краснім. Покійна не лиш живо до останку життя цікавилася всіма проявами громадянського життя, а також жертвувала постійно зі своєї сирітської платні на українські установи. В. І. П.

Театри.

„Вертеп Наших Днів“ Галактіона Чіпки і Ле–ле. 115 11—7

Товмач, неділя, дня 4.VIII. 1929.

Монастириска, понеділок, дня 5.VII.

Бучач, вівторок, дня 6.VIII. 1929.

Новий Український Театр під дир. П. Карабіневича.

Станиславів:

4|VIII. „Базар“. 93 19—?

Великий Міський Театр:

Субота, 3-го серпня, год. 8·15 веч. Вечір Ордонівної і Лвінського.

Неділя, 4-го серпня, год. 7·30 веч. „Жидівка“, опера.

Понеділок, 5-го серпня, год. 7·30 веч. „Фавст“. Виступ Г. Хоріяна.

Кіна.

Апольо: Джекі Куґен „В обороні жінок“.

Кольосей: Пімста за наругу і Танковий дует.

Лев: Шофер ясновельможної пані.

Люна: Право меча й крови.

Марусенька: Байдак кохання та насолод.

Оаза: Жіночка на виданні.

Палас: Дівчина від шлягера. (Кор Ґріфіт). Будуємо на кредит.

Пан: Коли в жінці пробуджується любов.

Пасаж: Задня смерти (радянська фільма на основі повісти Леонідова (артисти: Солтикова, Хорелів, Ярославець, Карташево).

Утіха: Злодій з Багдаду (Дуґл. Фейрбенкс).

Фатаморгана: Тайна старого роду.

Химера: Артистки без шминки.

Програма радіо.

Неділя 4-го серпня.

Льондон (356,3) 17·45 Церковна кантата Баха.

Париж (1725) 13·45 і 21·30 Популярні концерти.

Берлін (418). 15·00 Віольончеля і фортепян (сонати). 17·00 Легка капеля. 20·00 З творів Гамсуна.

Відень (516.3) 11·20 Симфонічна орхестра. 15·30 Концерт капелі.

Мюнхен (533) 20·15 — 22·15 Камерна орхестра.

Лянгенберг (473) 20·00 „Циганський барон“ оперетка.

Франкфурт (390) 20·30 Концерт радіорхестри.

Прага (487) 16·30 Орхестра. 20·00 Симфоніч. конц.

Будапешт (550) 17·10 Циганська капеля. 18·25 Оперетка. 19·30 Балетова музика.

Міляно (501) 20·30 „Вільгельм Тель“ — опера.

Ленінград (1000) 19·30 Фільгарм. орхестра.

Москва (825) 14·30 Концерт. 20·— Концерт зі студії.

Харків (1304) 19·30 Музич. трансмісія.

Київ (800) 17·40 Популярно-науковий відчит. 19·15 Концерт.

Варшава (1411,7) 17·00 і 20·30 Популярні концерти.

Краків (312,8) 20·30 Вечірній концерт.

Познань (334,8) 19·45 Цікаві річі. 22·15 Ревія.

Понеділок 5-го серпня.

Льондон (356,3). 13·— Музика з готелю Пікаділлі. 16·— Октет. 21·35 Спів і орхестра.

Париж (1725). 21·15 Концерт.

Берлін (418) 19·00 Легка капеля. 20·— Мандоліністи.

Відень (516,3) 20·00 Пісні Бетовена.

Мюнхен (533) 18·— Камерний концерт. 20·15 Концерт орхестри.

Франкфурт (390) 20·15 Фортепяновий концерт.

Прага (487) 20·30 Міжнародній концерт.

Міляно (501) 17·— Джезбенд. 20·30 Оперетка.

Будапешт (550) 17·40 Популярний концерт.

Ленінград (1000) 18·30 Концерт.

Москва (825) 15·30 Концерт.

Харків (1304) 18·— Камерний концерт. 20·00 Концерт музики ріжних народів.

Варшава (1411,7) 18·— Легка музика. 20·30 Концерт з Праги.

Краків (312·8) 22·45 Музика до танців.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Освітний конгрес з нагоди 60-ліття Товариства „Просвіта“ відбудеться невідклично у днях 22—24.IX. 1929 р. у Львові. Звертається увагу всіх референтам, щоби були готові зі своїми рефератами. — Конгресовий Комітет. 63 3—6

Позір спортовці! З нагоди 5-ти ліття спорт. секції Рух. Т-ва Сокіл IV. відбудуться дня 15. вересня н. р. спортові змагання з програмою: біги, мети, стусан кулею, змагання о мистецтво Львова в кошиківці та відбиванці так мущин як і жінок. Найкращі досягнення будуть нагороджувані тому до праці! — Всі товариства проситься до участи, а зголошення слати на адресу „Сокіл—Батько“, Львів, вул. Руська ч. 20. 1—1

…дакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. В друкарні Видавничої Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.